

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

~~Stg. GEHEM~~

MAANDOVERZICHT

No. 12 1964

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 12 - 1964

16

(Tijdvak 1-12-1964 t/m 31-12-1964)

I N H O U D

	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
Het jaar waarin Chroestsjow werd afgezet.	1
Onthullende brieven.	2
De rede van Soeslow.	5
Chroestsjow.	7
Een jaar van toenemende verwarring.	9
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	
De eenheidspolitiek van de CPN.	12
De CPN tussen Moskou en Peking.	12
Het CPN-standpunt inzake de internationale conferentie.	15
CPN-contacten met zusterpartijen.	16
De pro-Chinese oppositie in de CPN.	17
De situatie in de CPN.	21
De communistische vakbeweging in 1964.	22
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De vredesbeweging in 1964.	27
Culturele uitwisseling.	30
IV. <u>Andere groeperingen</u>	
De Socialistische Werkers Partij.	33
De Pacifistisch Socialistische Partij.	34
<u>Overzicht stakingen december 1964.</u>	35
<u>Agenda.</u>	36

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Het jaar waarin Chroestsjow werd afgezet

Nimmer wellicht is de situatie in de communistische wereld zo verward en gecompliceerd geweest als in dit jaar 1964. Nu de vijandschap tussen Moskou en Peking - een vijandschap zonder uitzicht op verzoening - de voosheid heeft blootgelegd van de ideologische fundering van het proletarisch internationalisme, dreigt de communistische beweging uiteen te scheuren langs scheellijnen die er tot dusverre niet heetten te zijn of althans met propagandistische leuzen werden verdoezeld. In het Sowjet-blok zoeken nationalistische stromingen een vrijere loop. In verschillende satellietlanden nemen spanningen tussen nationale minderheden en meerderheden hand over hand toe. Romaans Roemenië breekt los uit de (overwegend) Slavische alliantie. De historische tegenstelling tussen Oost en West, rassentegenstellingen, sympathieën en aversies tussen landen en volkeren die hun oorsprong vinden in het verre verleden, zijn in de geschillen in de communistische beweging sterker mee gaan resoneren.

Nu Moskou's doctrinaire en politieke autoriteit straffeloos door Peking blijkt te kunnen worden getart - nog wel in naam van het Marxisme-Leninisme - trachten ook in het Westen tal van partijen zich metterdaad aan deze autoriteit te onttrekken en een eigen weg te gaan. De sterkste partijen zullen daar wellicht in slagen, andere dreigen verder te verkommeren en alle worden zij bovendien gehinderd door pro-Chinese, revolutionaire of quasi-revolutionaire opposities.

De afzetting van Chroestsjow heeft - voor zover na twee maanden kan worden vastgesteld - vele van deze zaken verergerd. Het prestigeverlies dat Moskou in het eigen kamp geleden heeft als gevolg van de revolte tegen de populaire Sowjet-leider, is niet te schatten. De winst voor de binnenlandse situatie in de Sowjet-Unie schijnt bovendien - alweer voor zover na twee maanden kan worden vastgesteld - niet bijster groot te zijn. En welke winst werd beoogd?

Slechts vanuit Peking schijnt alles klaar en duidelijk. Alle moeilijkheden in het kamp van Moskou zijn door de Chinese Wijze voorspeld. Want zoals een van zijn bewonderaars eens heeft gezegd: "Mao staat altijd op een hoger standpunt en ziet verder dan wie ook, als

iemand die op een wolkenkrabber staat en neerziet op de straten en wegen beneden hem: hij ziet elke weg, elke bocht, elke kromming. Hoe zou hij ooit kunnen dwalen!".

Terugblikkend op 1964 zou men inderdaad kunnen zeggen, dat de Chinezen resoluut en zonder te weifelen zijn voortgegaan op de weg die door Mao "vanaf zijn hoger standpunt" is verkend. Moskou's politiek is daartegenover veel minder zeker geweest.

Onthullende brieven

Toen Chroestsjow in oktober 1963 aan de Chinezen voorstelde de openlijke polemiek te staken, verkeerde hij kennelijk in een dwangpositie: zijn besluit uitvoering te geven aan de "beslissende maatregelen" tegen Peking, waarmee hij een maand eerder in een regeringsverklaring had gedreigd, had bij de leiders van verschillende Moskougetrouwe partijen - met name de Polen, Roemenen en Italianen - geen genade kunnen vinden. Er bleef hem toen praktisch geen andere mogelijkheid over dan terug te schakelen op een meer verzoeningsgezinde politiek.

Inderdaad matigde de Sowjet-pers eind 1963 haar aanvallen op Peking en zonden de CPSU-leiders op 29 november een brief aan de Chinezen, waarin werd voorgesteld de spanning tussen beide partijen te verlichten door besprekingen te openen over een aantal punten van wrijving in de wederzijdse staatsbetrekkingen. Met name werden daarbij kwesties aan de orde gesteld met betrekking tot de handel, de economische hulpverlening (Sowjet-experts) en de door China gewraakte grensregelingen.

Toen de Chinese leiders op dit voorstel niet reageerden maar integendeel Chroestsjow begonnen uit te krijten voor "de grootste scheurmaker aller tijden", zond de CPSU op 12 februari 1964 een brief aan een aantal zusterpartijen - evenwel niet aan de CP-China - waarin zij de negatieve houding van Peking bekritiseerde. Het gevolg was een heftig protest (20 februari) van de zijde van de Chinezen:

"U hebt deze nieuwe aanval op de CP-China ontketend onder het excuus, dat de CP-China Uw brief van 29 november van het vorig jaar nog niet heeft beantwoord", aldus dit protest. "Maar wij zouden U willen vragen: als U zo lang Uw eigen gang bent gegaan en hebt gemeend de adviezen van zusterpartijen over de behandeling van onze geschillen naast U neer te kunnen leggen, waarom zou de CP-China Uw brief dan als Gods wil moeten beschouwen en er onmiddellijk positief op hebben te antwoorden wil zij niet van insubordinatie beschuldigd worden? Uw gehele houding verraadt grote-mogendheden-chauvinisme. U gedraagt zich als een 'vaderpartij'"

De beschuldiging van grote-mogendheden-chauvinisme werd door de CPSU per kerende post (22 februari) aan het adres van de CP-China gere-
tourneerd. Op 29 februari beantwoordde Peking daarop echter toch
Moskou's brief van 29 november. In een op vijandige toon gesteld
epistel verwierpen de Chinezen evenwel alle voorstellen van de CPSU-
leiders om tot een regeling te komen met betrekking tot wederzijdse
handel, economische hulpprogramma's en grensgeschillen. Zij verweten
Moskou de handel gebruikt te hebben als een middel om op China poli-
tieke druk uit te oefenen en meer in het algemeen getracht te hebben
in de relaties tussen de socialistische landen de jungle-wetten van
het kapitalisme in de voeren. Zij beschuldigden Moskou ervan vroegere
hulpprogramma's te hebben gesaboteerd en eens in één maand tijd (in
1960) 1390 Sowjet-experts te hebben teruggetrokken, 243 contracten te
hebben verscheurd en 257 wetenschappelijke en technische projecten te
hebben geannuleerd. Daardoor had Moskou destijds China's economisch
plan volledig verstoord en onmetelijke schade toegebracht aan de socia-
listische opbouw. Met deze wandaden nog fris in het geheugen, zouden
de Chinese leiders geen nieuwe hulp meer aanvaarden, maar, zo voegden
zij daar sarcastisch aan toe, aangezien zij zich van hun kant wel
hielden aan het principe van "wederzijdse bijstand" en zij zeer be-
zorgd waren over de economische situatie in de Sowjet-Unie, zouden zij
graag Chinese experts zenden wanneer Moskou daar op een of ander ge-
bied behoefte aan zou hebben.

Wat de grensregelingen betrof, wezen de Chinese leiders erop,
dat deze alle in het nadeel van China waren uitgevallen en dat zij van
de zijde van Moskou uitsluitend concessies zouden accepteren.

Voor het overige bleek uit deze brief eens te meer, hoe het voor
beide partijen praktisch onmogelijk was nog ooit tot een oplossing van
het ideologische conflict te komen.

"U hebt in Uw aanvallen op de Chinese Communistische Partij nu
wel Uw gehele arsenaal scheldwoorden verbruikt", zo sneerden de
Chinezen. "U hebt ons dogmatisten genoemd, linkse avonturisten,
pseudo-revolutionairen, nieuwbakken Trotskisten, nationalisten,
rassisten, grote-mogendheden-chauvinisten, sectariërs, splijters,
lakeien van de imperialistische reactie, oorlogszuchtigen, knech-
ten van de Amerikaanse maniakken, Westduitse revanchisten en
Franse extremisten. De Chinese communisten zijn dus in Uw ogen
wel voor honderd procent aarts-reactionairen. Maar hoe dan, zou-
den wij willen vragen, kunnen zulke waardige vertegenwoordigers
van het Marxisme-Leninisme als U bent over eenheid spreken met
deze ellendigen, die U meer blijkt te haten dan de vijand? Hoe
gaat U deze hele zaak oplossen? Stelt U zich voor met een plech-
tige verklaring te komen waarin U toegeeft, dat al Uw aanvallen

op de CP-China lasterlijk zijn geweest. Of gaat U eisen dat wij de banier van het Marxisme-Leninisme verscheuren en ons bekeren tot Uw revisionisme?"

Niettemin deden de Chinezen het voorstel in oktober (van 10 tot 25 oktober!) te Peking het bilateraal gesprek tussen de twee partijen te hervatten. Daarna zouden door vertegenwoordigers van 17 CP-en voorbereidingen getroffen kunnen worden voor een conferentie van alle partijen.

De Sowjet-leiders, die "met verbazing" van het Chinese epistel hadden kennis genomen, antwoordden op 7 maart met een brief, waarin zij - het Chinese sarcasme negerend - op waardige toon alle beschuldigingen trachtten te weerleggen en eveneens voorstellen deden met betrekking tot de hervatting van het onderlinge en internationale overleg, hierop neerkomende, dat in mei 1964 de bilaterale besprekingen tussen Moskou en Peking zouden worden hervat, in juni/juli een conferentie belegd zou worden van delegaties van die 26 partijen, die ook de conferentie van de 81 (in 1960) hadden voorbereid, waarna vervolgens in de herfst een conferentie van alle partijen kon worden bijeen geroepen.

In een brief van de CP-China aan de CPSU van 7 mei wezen de Chinezen echter niet alleen Moskou's tegen-voorstellen af, maar kwamen tevens terug op hun eigen besluiten. Onder de huidige omstandigheden, aldus de Chinezen, zou het zelfs in oktober nog te vroeg zijn om het bilaterale overleg te hervatten. Dit moest derhalve verschoven worden naar de eerste helft van het volgend jaar. Bovendien maakten zij er bezwaar tegen een voorbereidingsconferentie te doen houden door 26 in plaats van door 17 partijen, en wezen zij er op, dat tegenover verschillende van de door Moskou aangewezen CP-en inmiddels pro-Chinese tegenpartijen waren gevormd - en welke CP was dan gerechtigd aan de conferentie deel te nemen?

In een uitvoerig antwoord op deze brief van de CP-China protesteerde de CPSU-leiding op 15 juni heftig tegen deze poging van de kant van Peking gelijkberechtiging te verkrijgen voor de "door haarzelf opgerichte partijvijandige fractiegroepen". Bovendien, zo stelde zij vast, bleek nu uit de houding van de Chinezen overduidelijk, dat zij geen rekening wensten te houden met de mening en de belangen van de meerderheid van de communistische partijen en streefden naar een scheuring van de communistische beweging. Met het uitstellen van de internationale conferentie naar een ver-verwijderd tijdstip beoogden zij immers slechts tijd te winnen om het aantal van hun aanhangers uit te

breiden en zo te trachten zich gunstige voorwaarden te scheppen voor het gesprek met de andere partijen.

Moskou bleef derhalve vastbesloten een spoedige beslissing te forceren. Even resoluut gaven de Chinezen daarop te kennen (28 juli) dat zij zich in dat geval volledig van Moskou's ondernemingen wensten te distanciëren. ("Wij voor ons geloven, dat de dag waarop Uw zogenaamde conferentie plaats vindt, de dag zal zijn waarop U in Uw graf stapt!"), waarmee deze bijzonder onthullende briefwisseling werd gesloten.

De rede van Soeslow

Intussen hadden de Sowjet-leiders hun zelfbeheersing in de openlijke polemiek reeds lang weer verloren.

Nadat het Chinese "Volksdagblad" en het theoretisch orgaan "De Rode Vlag" op 4 februari het 7e commentaar hadden gepubliceerd op de "open brief" van de CPSU d.d. 14 juli 1963 en daarin - geheel overeenkomstig een door Tsjoë Yang reeds eerder ontwikkelde gedachtengang - de onvermijdelijkheid van een scheuring hadden aangetoond, werd in Moskou tot een meer drastische aanpak besloten. In aansluiting op een vergadering van het Centraal Comité ter bespreking van landbouwproblemen (10-15 februari) sprak de partij-ideoloog Soeslow voor enkele duizenden inderhaast opgeroepen partijvertegenwoordigers een uiterst scherpe veroordeling over de Chinezen uit, welke - zij het in meer gematigde bewoordingen - in een resolutie van het Centraal Comité werd overgenomen.

Gezien de eerste reacties van de Sowjet-pers lag het kennelijk in de bedoeling Soeslows rede onmiddellijk te publiceren. Dat dit niet geschiedde was te danken aan een interventie van de Roemeense partijleiders, die zich bereid verklaarden tot een gesprek met de leiding van de CP-China - uiteraard in het algemeen belang, maar ongetwijfeld heel bijzonder ook in hun eigen belang.

Volgens verschillende berichten, ook in de Westerse communistische pers, zou Chroestsjow zich er tegen verzet hebben van dit Roemeense aanbod gebruik te maken. Enerzijds zou hij Gheorghiu Dej geen gelegenheid hebben willen geven zijn onafhankelijke rol nog nadrukkelijker te presenteren, anderzijds zou hij zijn Chinese tegenstanders geen uitstel van executie meer gegund hebben. Nog steeds volgens deze berichten, zou Chroestsjow zelfs gedreigd hebben te zullen aftreden toen

de meerderheid van het Centraal Comité het Roemeense aanbod tot interventie inderdaad aanvaardde.

Hoe dit ook zij, de Roemenen kregen hun kans en de publicatie van Soeslows rede werd opgehouden. Ook toen de missie van de Roemeense partij-delegatie (te Peking van 4 tot 11 maart) mislukt bleek - zij deelde Chroestsjow op 15 maart het negatieve resultaat van haar overleg met de Chinezen mede - reageerde Moskou evenwel nog niet direkt. Mogelijk hield dit verband met het feit, dat verschillende CP-on er juist in deze tijd bij de CPSU en de CP-China sterker op begonnen aan te dringen de openlijke strijd te matigen, terwijl ook de Roemenen nog aan een laatste compromisvoorstel werkten. Eerst toen de kwade wil van de Chinezen opnieuw gebleken was uit hun 8e commentaar op de "open brief" (31 maart), waarin zij de Sowjet-kameraden min of meer aanspoorden zich van hun revisionistische leiders te ontdoen, werd Soeslows philippica (op 3 april) gepubliceerd.

Een passage uit deze monsterrede kreeg enkele maanden later een bijzondere naklank:

In de strijd tegen de CPSU en haar Leninistische politiek concentreren de Chinese leiders hun aanvallen vooral op Nikita Sergejewitsj Chroestsjow. Zij kunnen immers onmogelijk ontkennen, dat het Chroestsjow is, die leiding geeft aan de fantastische ontwikkelingen die onze partij en ons land hebben doorgemaakt sinds het XXe CPSU-Congres en die het Sowjet-volk een succesvolle opmars naar het communisme garanderen. Dat is de reden waarom zij een wig zouden willen drijven tussen kameraad Chroestsjow en het Centraal Comité en tussen het Centraal Comité en de partij. Maar hun smerige, avonturistische plannen zijn gedoemd schandelijk te mislukken. Laat het de Chinese leiders - en hen niet alleen - voor eens en voor altijd gezegd zijn, dat ons Centraal Comité met de trouwe Leninist Nikita Sergejewitsj Chroestsjow aan het hoofd, nooit zozeer een monolithische eenheid heeft gevormd als nu.

De krachtige taal die Soeslow overigens tegen Peking bezigde bleek evenwel pover af te steken tegen het kleurrijke vuurwerk waarvan de Chinezen hun polemieken vergezeld deden gaan. Tegenover de Chinese opperhofschrijvers met hun onuitputtelijk arsenaal aan stijlvormen, variërend van lyrische poëzie tot het meest harde scheldproza, in alle denkbare toonaarden - van gehuicheld medelijden, ironie en schamper sarcasme tot de meest dodelijke ernst toe - bleef Soeslow met zijn contonige aantonnende wijs duidelijk de mindere.

De publicatie van Soeslows rede had niet de uitwerking die de CPSU-leiding ervan verwacht had.

Chroestsjow

Op 17 april vierde Chroestsjow zijn 70e verjaardag. Op dat ogenblik duidde nog niets erop, dat hij binnen enkele maanden van het politieke toneel zou worden geveegd. Tijdens de festiviteiten werd hij nogmaals met de Orde van Lenin gedecoreerd en met het goud van de Held der Sowjet-Unie behangen. Leonid Brezjnev spelde hem de versierselen op en zei zijn vreugde en ontroering daarover niet meester te zijn. "Met Uw werk", zo zei hij in zijn feestrede, "hebt U de bewondering en de liefde verdiend van heel onze partij en van heel het Sowjet-volk en het respect en de genegenheid van miljoenen en miljoenen eerlijke mensen buiten de grenzen van ons vaderland. Dat vervult ons met vreugde en trots over U, dierbare Nikita Sergejewitsj, onze kameraad, vriend en leider". Hij wenste Chroestsjow toe, dat hij zich nog lang in dienst zou kunnen blijven stellen van de grote zaak van Lenin.

Een andere feestredenaar, Mikojan, sprak van Chroestsjows robuuste gezondheid en zijn lucide geest, van zijn "middelbare" leeftijd en van de bloei en de kracht van zijn leven.

Ook de Chinese leiders zonden Chroestsjow een "hartelijk" telegram, waarin zij hem een goede gezondheid en een lang leven toewensten en er de nadruk op legden, dat alle moeilijkheden tussen de twee partijen slechts van tijdelijke aard waren. In een eventuele wereldcrisis, zo voegden zij daaraan toe, zouden de twee partijen, landen en volkeren ongetwijfeld naast elkaar staan tegenover de gemeenschappelijke vijand!

Daarna hernam de geschiedenis haar gewone loop. Andropow, de CPSU-secretaris voor de relaties met de Blok-partijen, bestempelde het Chinese gelukstelegram .. dat overigens niet in de Chinese pers werd gepubliceerd - als onwaarachtig en daagde Peking uit, aan te tonen hoe de opmerking over de gezamenlijke strijd tegen de gemeenschappelijke vijand te rijmen was met de bewering, dat de Sowjet-Unie een bondgenootschap was aangegaan met de imperialisten. Het was opvallend, hoeveel aandacht dit punt kreeg in de polemiek tussen Moskou en Peking. Op 30 mei verklaarde de Chinese regering opnieuw, dat het Chinese volk zelfs onder de huidige omstandigheden niet zou aarzelen de Sowjet-Unie te hulp te komen zo zij door de imperialisten zou worden aangevallen. Drie weken later liet Moskou daarop nogmaals weten, bij monde van Joeri Zjoekow, dat zij zulks, gezien de anti-Sowjet houding van de Chinezen, meende te moeten betwijfelen. En op 30 juni haalde de

Vice-Minister van Buitenlandse Zaken, Zorin, in dit verband een passage aan uit een Sowjet-regeringsverklaring van 21 september 1963, waarin gesteld was, dat de leiders van een land, welks veiligheid werd gegarandeerd door het socialistische kamp, nimmer behoefte konden voelen aan het bezit van een eigen atoommacht, als zij geen doel op het oog hadden waarvoor dat socialistische kamp zich niet wonste in te zetten. Wanneer dit toch het geval was, hadden zulke leiders (de Chinezen) kennelijk bedoelingen die niet strookten met het proletarisch internationalisme, met de buitenlandse politiek van de socialistische landen en met de principes van de vreedzame coëxistentie

In het kader van de papieren oorlog tussen Moskou en Peking namen medio 1964 de aanvallen vooral op de persoon van Chroestsjow in hevigheid toe. Op 14 juli publiceerden het Chinese "Volksdagblad" en het theoretisch orgaan "De Rode Vlag" het 9e commentaar op de "open brief" van de CPSU, onder de titel "Chroestsjows schijncommunisme". Later (6 oktober) richtten de Albanezen zich tot de leden van de CPSU met een "open brief", waarin zij hen aanspoorden, zich van de Chroestsjow-kliek te ontdoen:

"In de ernstige situatie die het gevolg is van Chroestsjows verraad, zijn de communisten van de Sowjet-Unie het verplicht aan hun partij, hun volk en hun roemrijk land en aan de communisten, proletariërs en volkeren van de gehele wereld, de trouweloze groep rond Chroestsjow de mogelijkheid te ontnemen nog langer te spelen met het lot van het socialisme en het communisme."

Op 11 oktober, in de week vóór Chroestsjow door het Centraal Comité van de CPSU werd afgezet, gaf Peking een vernietigend commentaar op een verzameling redevoeringen van Chroestsjow, die "onthullend waren voor de smerige figuur van deze aarts-samenzweerder, carrièremaker en dubbelhartige huichelaar". Twee dagen later - toen het presidium van het Centraal Comité van de CPSU in het diepste geheim over het lot van de Sowjet-leider besliste - nam Peking tenslotte ook de Albanese "open brief" over.

Op 14 oktober werd Chroestsjow afgezet - "op eigen verzoek" heette het, vanwege zijn gevorderde ("middelbare") leeftijd en vanwege zijn ("robuuste") gezondheid. Geen sterveling die het voetstoots geloofde, want lofprijzingen bleven achterwege. Niettemin bleef het voorwendsel officieel gehanteerd. Vrijwel direkt begon het echter in tal van publicaties door te schemeren, dat er ernstige bezwaren tegen hem waren gerezen: tegen zijn persoonlijk optreden, tegen zijn veronachtzaming van het collectief, tegen zijn overhaaste en ondoordachte

beslissingen, tegen zijn noodoplossingen-politiek.

Was er in het Chroestsjow wèlgezinde deel van de communistische wereld geen storm van protest opgestoken tegen de wijze waarop de populaire leider ten val was gebracht, dan zouden al deze bezwaren wellicht ook openlijk zijn gepubliceerd. Nu moest het bij een verkapte aanklacht blijven. Toen ging de profetie van de Chinese Wijze in vervulling: "zoals de lemen Boeddha die trachtte de rivier over te steken, in het water tot niets oploste, zo zou het ook Chroestsjow vergaan". De ene dag was hij een van de machtigsten van de wereld. De volgende dag werd zijn naam in zijn eigen land niet meer genoemd. Dat was dezelfde dag waarop de Chinezen hun eerste atoombom tot ontplofing brachten.

Mogelijk - maar niet waarschijnlijk - hadden de Chinese leiders na de afzetting van Chroestsjow de illusie, dat met de opvolgers van Chroestsjow zaken te doen waren. Ter bijwoning van de herdenking van de oktober-Revolutie zonden zij in elk geval de betrekkelijk gematigde Tsjoe En-lai aan het hoofd van een hoge regeringsdelegatie naar Moskou om de nieuwe situatie te peilen. Toen na een aantal stroeve besprekingen bleek, dat de lijn van Chroestsjows politiek ook door de nieuwe heersers in het Kremlin zou worden voortgezet, heropende Peking echter weldra de polemiek. Chroestsjow was gevallen, aldus op 21 november een hoofdartikel in het orgaan "De Rode Vlag", omdat hij met zijn politiek van het XXe CPSU Congres tegen de stroom van de geschiedenis trachtte op te roeien. Met deze opmerkelijke uitspraak werden dus tevens zijn opvolgers gewaarschuwd, die hadden aangekondigd dezelfde politiek te zullen volgen.

"Maar vooruitgang is de eeuwige wet van de wereld van de mens. En de geschiedenis heeft ons geleerd, dat wie het wiel van de vooruitgang wil trachten tegen te houden, tot stof wordt vermalen. Zoals Mao Tse-toeng immers al vaak heeft gezegd, zijn de imperialisten en de reactionairen slechts papieren tijgers, en zo ook de revisionisten. Hoe aanmatigend en heerszuchtig ze ook zijn, de 'helden' die de reactionaire klassen vertegenwoordigen, het zijn allen papieren tijgers. In schijn zijn ze machtig, in werkelijkheid zijn het schimmige gestalten die weggespoeld worden door de vloedgolven van de geschiedenis. Zo was het ook met Chroestsjow."

Een jaar van toenemende verwarring

De afzetting van Chroestsjow was verre van een panacee voor alle kwalen van de communistische beweging. Integendeel, twee maanden na datum heeft het er alle schijn van, dat de opvolgers weinig resoluut

zijn in het uitzetten van hun koers en mogelijk wel een vrijere hand hebben gekregen voor het oplossen van een aantal binnenlandse problemen (onder meer werd een partij-reorganisatie ongedaan gemaakt en werden ongewenste nieuwe landbouwhervormingen voorkomen), maar daarentegen minder greep hebben op het gebeuren buiten de eigen landsgrenzen. Bovendien valt te bezien, welke de consequenties zullen zijn van de promoties van Sjeljepin en Semitsjastni, respectievelijk hoofd van de Commissie voor Partij- en Staatscontrôle en hoofd van het Comité voor Staatsveiligheid (KGB), tot respectievelijk lid van het partijprosidium en lid van het Centraal Comité. Door deze promoties, wellicht bedoeld als beloning voor de diensten die de betreffende Comité's rond het complot tegen Chroestsjow moeten hebben verleend, zouden de nieuwe machthebbers wel eens de duivel in huis gehaald kunnen hebben.

Voor de verhouding met de andere partijen was de afzetting van Chroestsjow zonder meer een slechte zaak. Hoewel ook onder Chroestsjows bewind het vertrouwen in Moskou geleidelijk aan was afgebrokkeld - voornamelijk vanwege de onverkwikkelijke polemiek met Peking, waarin veel moest worden toegegeven van wat tot voor kort tot de "reactionaire leugens" behoorde - werd door tal van partijen het complot tegen de Sowjet-leider, dat immers een schril licht wierp op de "socialistische democratie", bijzonder schadelijk geacht voor de eigen positie tegenover de niet-communistische partijen. Verschillende CP-en keerden zich daarom verder van Moskou af. Andere zagen er een aanleiding in zich nader op hun "autonome" positie te bezinnen. Met name de twee grote CP-en van West-Europa, de Italiaanse en de Franse - kort tevoren door het verlies van hun leiders getroffen - namen een kritisch standpunt in. De PCI zag in het gebeuren te Moskou een bevestiging van het oordeel van Togliatti over de situatie in het socialistische kamp, zoals deze dit enkele dagen voor zijn dood in een rebels memorandum aan het adres van Chroestsjow had neergelegd.

De Sowjet-satellieten, die in het afgelopen jaar tal van interne moeilijkheden te verwerken kregen in verband met een in kracht toenemende drang naar liberalisatie in kringen van intellectuelen en kunstenaars en in verband met een groeiende ontevredenheid van de bevolking over haar materiële positie, zagen anderzijds kans hun nationale aspiraties sterker te doen gelden. Roemenië kwam zelfs tot een volledig en uitdagend verzet tegen Moskou's opvattingen over de economische en politieke relaties tussen de socialistische landen onderling.

Door de afzetting van Chroestsjow werd het aantal onzekerheden ook voor de satellieten vermeerderd.

En door alle problemen heen speelde het hele jaar door de vraag, hoe het grote conflict in de communistische wereld diende te worden opgelost. Met oneindig veel moeite had Moskou weten door te drijven dat op 15 december door een comité van 26 partijen naar een begin van een oplossing zou worden gezocht. Die datum bleek niet gehaald te kunnen worden. Er werd een nieuwe datum gesteld: 1 maart 1965.

Maar het ziet er naar uit, dat 1965 voor de communistische beweging een even moeilijk jaar gaat worden als 1964 is geweest.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De eenheidspolitiek van de CPN

In de discussiegrondslag voor het in maart gehouden 21e congres van de CPN werd veel aandacht besteed aan het eenheidsstreven der partij. Teruggrijpend zelfs op het zeventig jaar geleden te Zwolle gehouden congres van de Sociaal Democratische Bond waar zich de eerste scheuring binnen de arbeiderspartij voltrok, werd nu omstandig gewezen op de noodzaak van de vereniging van de Nederlandse arbeidersbeweging.

Als eisen die in gemeenschappelijk optreden direct konden worden gesteld werden hierbij genoemd: een beter loonbeleid, opheffing van de gemeente-classificatie, lonende prijzen voor de boeren, industriële woningbouw en een tweede TV-net. Eenheid werd overigens met name noodzakelijk geacht ter verhinderend van een wereld-atoomoorlog.

Veel meer dan gesprekstof op het CPN-congres zijn al deze kwesties echter in het afgelopen jaar niet geweest. Op de weg naar eenheid met de sociaal-democraten is de CPN geen stap verder gekomen. Tot een bepaalde samenwerking met andersdenkenden kwam het slechts tijdens acties in de bedrijven en bij de anti-kernbom-demonstratie op 4 april in Amsterdam.

Ook bij de komende anti-MLF-demonstratie (9-1-65) tracht de CPN uiteraard sociaal-democraten te betrekken. Met verwijzing naar de "anti-Hitler coalitie" van 1941, wees De Groot op 9 december in zijn betoog in de Tweede Kamer op de noodzaak van eenheid van actie tegen een steeds krachtiger wordend revanchistisch West-Duitsland. De door hem voorgestelde coalitie noemde De Groot ook als alternatief voor de NAVO, welke grondslagen hij onherroepelijk verbroken achtte.

De CPN tussen Moskou en Peking

Sinds voorjaar 1963 heeft de CPN-leiding in toenemende mate de aandacht gevestigd op het autonome karakter van haar partij. In eerste aanleg was het duidelijk dat deze beklemtoning van de autonomie (de CPN is geen "marionet van Moskou" maar een "Nederlandse partij die op de bres staat voor de Nederlandse arbeiders") moest dienen om de natio-

nale eenheidspolitiek enige kans van slagen te geven. Gaandeweg echter kwamen er ook andere motieven in het geding. Na de rede van Paul de Groot over de geschillen in de internationale communistische beweging (18 juli 1963) kwam vast te staan dat de CPN-leiding het autonomiebeginsel eveneens wilde benutten om aan een duidelijke stellingname in het conflict tussen Moskou en Peking te ontkomen. Voorts deed de onverbloemde kritiek op toestanden en gebeurtenissen in de Sovjet-Unie, die door De Groot en zijn naaste medewerkers tijdens en na het 21e Congres van de CPN (28-30 maart 1964) in het openbaar werd uitgebracht, het vermoeden postvatten dat hier onder het mom van autonomie een jarenlang bestaande aversie tegen Chroestsjow c.s. werd afgereageerd.

Afkeer van Chroestsjow

Aangenomen kan worden dat vooral Paul de Groot zèlf een diep-gewortelde afkeer koesterde voor de persoon en het beleid van de onlangs terzijde geschoven Sovjet-leider. De door Chroestsjow ingezette destalinisatie en de verzoening met de "revisionist" Tito (die zijn contacten met de "scheurmakers van De Brug" nooit verbrak!) zijn onverteerbare zaken gebleven voor de nog altijd stalinistisch ingestelde CPN-voorzitter.

Duidelijk bleek dit op de persconferentie van 17 oktober j.l. waar hij als woordvoerder van de CPN-leiding, zich uitgesproken verheugd toonde over de onttroning van Chroestsjow, een vreugde-uiting die bij de andere Europese communistenleiders - Albanië uitgezonderd - vergeefs wordt gezocht.

Tijdens de debatten in de Tweede Kamer op 9 december j.l. be- toogde De Groot bovendien dat de CPN Chroestsjow al sedert jaren wantrouwde. In "De Waarheid" van 19 december j.l. gaf hoofdredac- teur Joop Wolff de voormalige CPSU-leider nog een schopje na met de bewering dat hij van de politiek en het program van de CPSU "een vreemdsoortige parodie" maakte. Na verder te hebben vastge- steld dat Chroestsjow op een "bijzonder grillige manier" te werk ging, waardoor verwarring ontstond en verkeerde illusies werden ge- wekt, memoreerde Wolff echter met voldoening dat de Nederlandse communisten zowel vanuit het partijbestuur als via "De Waarheid", hun eigen kijk op de problemen hadden gegeven.

Naar verluidt zou men in partijkringen het consigne hebben gekregen om ten aanzien van de "misdragingen" van Chroestsjow geen blad voor de mond te nemen. Een verdere "ontluistering" van de ex-Sovjetleider behoort dus tot de verwachtingen.

Middenkoers tussen Moskou en Peking

Behalve als dekmantel voor de kritiek op de Sovjet-Unie, die dus sterk tegen Chroestsjow persoonlijk was gericht, heeft - zoals reeds werd betoogd, - de CPN-leiding het autonomiebeginsel ook benut om met deze vlag in top een middenkoers tussen Moskou en Peking te varen.

Van CPN-zijde werd hiervoor als argument aangevoerd dat men wilde vermijden het internationale conflict binnen de partij te brengen, aangezien daardoor de deur zou zijn open gezet voor fractievorming. Dat deze "middenkoers" daartoe echter geen afdoende beveiliging vormde, bewijzen de beide pro-Chinese oppositiegroepjes in Amsterdam en Rotterdam. Waarschijnlijk stoelt dit beleid dan ook voor een deel op een onverholen sympathie die de CPN-leiding koestert voor de "harde", stalinistische lijn van de Chinezen.

Publicaties in "De Waarheid" spreken weliswaar van "de onjuiste Chinese standpunten", maar altijd in vage bewoordingen en nooit zonder een toon van verzoeningsgezindheid. Ook het feit dat de CPN-leider Friedl Baruch eind september j.l. als partijbestuurder werd geschorst omdat hij opkwam voor een pro-Russisch beleid, terwijl de CPN-leiding tot nu toe nagelaten heeft om de pro-Chinese oppositieleiders Chris Bischof en Nico Schrevel uit de partij te verwijderen, kan een Chinees teken aan de muur van Felix Meritis genoemd worden.

Hoewel zelfs het bericht van de eerste Chinese kernproef in leidende CPN-kringen beslist geen krachtige gevoelens van afkeuring en onbehagen heeft gewekt, mag toch wel worden aangenomen dat het CPN-bestuur voldoende realiteitszin bezit, om de politiek van vreedzame coëxistentie van de Sovjet-Unie te verkiezen boven het revolutionaire geweld van Peking. In deze zin althans liet partijbestuurslid Annie Averink, vertrouwelingen van Paul de Groot, zich op 15 december j.l. uit in de Eerste Kamer. Zij betoogde echter ook dat naar haar mening, de opvolgers van

Chroestsjow deze politiek "krachtiger, doeltreffender en consequenter" (lees: "stalinistisch") zullen doorvoeren.

In hoeverre hier sprake is van "wishful thinking" zal slechts de toekomst kunnen uitwijzen.

Het CPN-standpunt inzake de internationale conferentie

Een belangrijke graadmeter omtrent de gezindheid der verschillende communistische partijen ten opzichte van Moskou of Peking, wordt gevormd door het standpunt inzake de wenselijkheid van een door de CPSU voorgestelde, spoedige, internationale conferentie in Moskou. De overweging, dat een dergelijke conferentie wel eens tot een definitieve breuk tussen de CPSU en de CP-China, en dus tot een scheuring in de communistische wereldbeweging zou kunnen voeren, is voor de CPN-leiding steeds aanleiding geweest het aandringen van Moskou met vrij grote reserve tegemoet te treden.

Op het 21e Congres sprak de CPN-leiding zich uit vóór een internationale conferentie, mits deze zou leiden tot versterking van de eenheid der communistische beweging.

Sindsdien publiceerde "De Waarheid" zo nu en dan geselecteerde citaten uit verklaringen van zusterpartijen, die, ontdaan van hun scherpe kantjes, bij het gewone CPN-lid vermoedelijk de indruk moesten wekken, dat het met een breuk tussen beide communistische grootmachten nog zo'n vaart niet liep.

Tijdens de persconferentie over het aftreden van Chroestsjow verklaarde Paul de Groot - kennelijk opgelucht - dat er zijns inziens perspectieven geopend waren ten aanzien van een oplossing van het internationale geschil, daar "een prestige-factor uit de weg was genomen".

Het opnieuw zonder resultaat afbreken van de onderhandelingen tussen de leiders van de CPSU en de CP-China - hetgeen De Groot uiteraard wijt aan een falen van de Russen - en de hervatting van de polemiek door de Chinezen op 21 november j.l., zal de CPN-leiding ongetwijfeld zeer hebben teleurgesteld. Uit de woorden van de CPN-voorzitter in de Tweede Kamer op 9 december j.l. - de CPN heeft er het volste vertrouwen in dat er een synthese gevonden zal worden in het conflict tussen de marxisten-leninisten in de Sovjet-Unie en China, wanneer er niet meer op een breuk wordt

gekoerst - kan namelijk worden geconcludeerd, dat de CPN-leiding vreest, dat ook de huidige CPSU-leiders op een breuk met de CP-China aansturen.

Op grond hiervan, en in aanmerking genomen dat, behalve de CP-China c.s., ook de PKI en de Roemeense CP verklaard hebben niet te zullen deelnemen aan de per 1 maart a.s. door de CPSU uitgeschreven bijeenkomst van de voorbereidingscommissie der 26 partijen, kan verwacht worden, dat de CPN zich in de nabije toekomst mogelijk nog kritischer zal opstellen ten aanzien van een onder Russische auspiciën georganiseerde internationale bijeenkomst van alle communistische partijen.

CPN-contacten met zusterpartijen

De CPN-leiding heeft duidelijk laten blijken dat zij - evenals de Italianen - er de voorkeur aan geeft eerst een conferentie te beleggen van de 17 partijen uit de West-Europese landen. Op deze conferentie zou dan, naast de typisch Europese vraagstukken, ook de bevordering van de internationale eenheid (c.q. de bemiddeling in het Russisch-Chinese geschil) besproken kunnen worden. Mogelijk in verband met de bestuurswisseling in de Sovjet-Unie en de invloed daarvan op de verhoudingen in de communistische wereldbeweging, is er van deze conferentie tot op heden niets gekomen.

Intussen heeft er wel - op initiatief van de Belgische CP - overleg plaats gevonden tussen de partijen uit de landen die aangesloten zijn bij de EEG. Blijkens een gemeenschappelijk communiqué in "De Waarheid", kwamen de zes delegaties op 1 en 2 december j.l. te Oostende bijeen "als voortzetting van de samenwerking die in hun vorige ontmoetingen (opm.: Rome 1959 en Brussel 1963) reeds tot stand werd gebracht." Uitsluitel omtrent eventueel genomen besluiten bracht het beknopte communiqué echter slechts zeer ten dele.

De CPN werd op deze conferentie vertegenwoordigd door de partijsecretarissen Henk Hoekstra en Joop Geerligts, die enkele dagen tevoren - op 29 november - het te Brussel gehouden 15e Congres van de Belgische CP hadden bezocht. Waarschijnlijk hebben beide CPN-leiders van de gelegenheid gebruik gemaakt om in België met vertegenwoordigers van de Italiaanse partij de moge-

lijkheid te bespreken van nader bilateraal overleg tussen de CPN en de PCI.

Tijdens het bezoek van Paul de Groot en Joop Wolff aan Italië tussen 19 februari en 5 maart van dit jaar, was immers overeengekomen - zoals het Italiaanse partijdagblad l'Unità meldde - "de betrekkingen tussen beide partijen nauwer aan te halen".

Voor de CPN-leiding was dit van belang daar zij zich, vooral met het oog op haar autonomie-politiek, dit jaar sterker dan voorheen oriënteerde op de PCI. Zo publiceerde zij met kenmerkende instemming op 12 september j.l. als bijlage van "De Waarheid" het memorandum van de deze zomer overleden Italiaanse partijleider Togliatti, waarin de noodzaak van de autonomie der CP'en op nadrukkelijke wijze naar voren wordt gebracht.

Aangenomen kan worden, dat de op 20 december j.l. naar Milaan vertrokken CPN-voorzitter tijdens een onderhoud met de Italiaanse communistenleiders ook de conferentie van de 17 partijen uit de West-Europese landen ter sprake zal brengen.

In het kader van het CPN-contact met de zuster-partijen valt verder nog te vermelden, dat De Groot van de Indonesische communistische partij (PKI) een uitnodiging ontving om - waarschijnlijk in het voorjaar van 1965 - een bezoek te brengen aan Indonesië.

De pro-Chinese oppositie in de CPN

Hoewel er reeds aan het begin van dit jaar in CPN-kringen enkele anonieme geschriften circuleerden waarin kritiek werd uitgeoefend op het beleid van de partijleiding, kan toch pas na het 21e Congres eerst werkelijk gesproken worden van een georganiseerde pro-Chinese oppositie in de CPN. Deze oppositie is thans uitgekristalliseerd in twee groepjes, ieder met een eigen maandblad: "De Rode Vlag" in Amsterdam en "Spartacus" in Rotterdam. Geschat wordt, dat deze bladen tezamen een oplage van enkele duizenden exemplaren bereiken.

"De Rode Vlag"

Medio april j.l. werd onder Amsterdamse CPN-leden een gestencild blad verspreid, genaamd "De Rode Vlag". Het blad schaarde zich onomwonden achter het beleid van de Chinese communistische partij.

De redactie, die zich niet met name bekend maakte, verklaarde dat "een aantal (kader) leden van de CPN, die reeds vóór het 21e Congres enige andere uitgaven verzorgden", dit blad voortaan periodiek in omloop zouden brengen. Inderdaad is "De Rode Vlag" sindsdien regelmatig elke maand verschenen met commentaar en kritiek op het "revisionistische" beleid van de CPN-leiding en op de kwalijke praktijken van de "klasse-verrader" Chroestsjow.

Bekend is geworden, dat de leiding van het groepje berust bij Chris Bischof. In juli 1963 werd hij als districtsbestuurder van het CPN-district Amsterdam geschorst, nadat hij op eigen initiatief bij de Belgische, dissidente communistische partij van Jacques Grippa, pro-Chinese propaganda-lectuur had aangevraagd en verspreid onder partijgenoten in Amsterdam.

Vanaf het begin van haar optreden heeft de groep van Bischof nadrukkelijk gesteld binnen de CPN te willen werken aan een herstel van de marxistisch-leninistische beginselen en onder geen beding te willen aansturen op afsplitsing van de partij. Dit standpunt heeft er toe geleid, dat de contacten tussen Bischof en Grippa, die aanvankelijk nogal van betekenis waren - Grippa zou onder meer geld hebben verstrekt voor de uitgave van "De Rode Vlag" - in de afgelopen zomer vrijwel werden verbroken. Bischof, die voordien al in verbinding stond met de Chinese Vertegenwoordiging in den Haag, zal zich na de breuk met Grippa mogelijk rechtstreeks tot de Chinezen hebben gewend teneinde het voortbestaan van "De Rode Vlag" te verzekeren. Hoewel de groep, die ten hoogste een twintigtal leden telt, een afscheiding van de CPN verworpt, onderkent zij wel degelijk het gevaar van een gedwongen uittocht uit de partij door roeyement.

Zowel in het november-nummer van "De Rode Vlag" (voor het eerst in een gedrukte uitvoering) als in het decembernummer, geeft de redactie de CPN-leiding dan ook dringend te verstaan, dat roeyering van enkele bekende pro-Chinese partijleden slechts een slag in de lucht zal zijn en "de grote onzichtbare groep, die binnen de CPN werkt", niet zal uitschakelen. De provocerende publicatie in "De Waarheid" van 2 december j.l. waarin "De Rode Vlag" een "onecht kind van de Bruggroep" wordt genoemd, doet de redactie af als "een politiek spionageverhaaltje, dat moet dienen om de algemene kritiek in de partij op de leiding en de sympathie van de leden voor "De Rode Vlag" binnen de perken te houden". "Het zal echter als een boemerang werken!", aldus "De Rode Vlag".

"Spartacus"

In de maand juli van dit jaar gaf te Rotterdam een andere pro-Chinese oppositiegroep blijk van haar aanwezigheid via een gedrukte brochure, getiteld: "Voor eenheid in de communistische beweging". Het groepje dat zich "Marxistisch-Leninistisch Centrum" noemde en geleid werd door de voormalige districtsbestuurder van het CPN-district Rotterdam, Nico Schrevel, maakte in haar optreden naar buiten al onmiddellijk een militanter indruk dan de groep rond "De Rode Vlag".

Zich niet bekommerend om repercussies van de zijde van de CPN-leiding, onderhield deze groep openlijk contact met de partij van Grippa en zelfs brachten enkele bestuursleden van het "M.L.C." in de maand augustus een bezoek aan Albanië, waar onder meer overleg werd gepleegd met functionarissen van de Albanese partij, de Chinese satelliet.

In september nam Schrevel met circa 70 personen, waaronder een dertigtal CPN-leden, deel aan een nationale conferentie van de Grippa-partij te Brussel.

Vernomen werd dat Schrevel in zijn activiteiten niet alleen moreel, maar ook financieel wordt gesteund door Grippa, die, onder supervisie van de Chinezen, schijnt op te treden als mentor van de pro-Chinese oppositiegroepen in West-Europa. Uit de publicaties van de Schrevel-groep (in september verscheen een tweede gedrukte brochure) en uit haar activiteiten (o.m. "eigen" scholingsavonden en "eigen" bedrijfswerk), valt af te leiden dat zij - geheel in overeenstemming met de inzichten van Grippa - niet zal schromen zich te gelegener tijd los te maken van de CPN en een eigen partij te vormen.

Hierbij ligt een belangrijk wrijfpunt met de Amsterdamse groep van Bischof, die haar activiteiten beslist wil blijven voortzetten binnen de CPN. Het overleg tussen beide oppositiegroepen over een eventueel gemeenschappelijk optreden, zou dan ook om deze reden enkele maanden geleden zijn afgebroken.

Sinds oktober j.l. geeft het "M.L.C.", met financiële hulp van Grippa, het met foto's verluichte maandblad "Spartacus" uit. De redactie kritiseert de "revisionistische" koers van de CPN-leiding en propageert het "revolutionaire marxisme-leninisme" van de Chinese partij. Er wordt reclame in gemaakt voor "Peking Review" en voor de door Grippa uitgegeven pro-Chinese brochures.

Een deel van de oplage zou onder Amsterdamse CPN-leden worden verspreid.

De houding van de CPN

Tot voor kort meende de CPN-leiding er het beste aan te doen de oppositionele activiteiten in de partij te negeren. De vrees om anders door een noodzakelijkerwijs te motiveren royementsbesluit een duidelijk standpunt in te moeten nemen in het geschil tussen Moskou en Peking was daaraan mogelijk niet vreemd.

Begin december j.l. achtte de CPN-leiding echter haar kans schoon om zich formeel te ontdoen van haar lastige opposanten door beide pro-Chinese bladen, in het bijzonder "De Rode Vlag" ten onrechte te bestempelen als uitgaven van "De Brug", het blad van de eertijds geroyeerde "rechtse oppositie" (Gortzak-Wagenaar). Deze verdachtmaking werd in "De Waarheid" van 2 december j.l. en in enkele publicaties van latere datum geargumenteed met een verwijzing naar contacten tussen Chris Bischof en Kees Kuiper, de drukker van "De Brug". Bovendien verklaarde het CPN-bestuur "van bevoegde zijde van de CP-China de verzekering te hebben gekregen, dat deze partij zich onthoudt van elke inmenging in onze partij en niets met de zgn. "Rode Vlag" te maken heeft". Uiteraard zullen de Chinezen beducht zijn geweest hun Vertegenwoordiging in opspraak te brengen. Maar hierbij kan ook worden aangetekend, dat de Chinese CP - zo zij de relatie met "De Rode Vlag" inderdaad (tijdelijk?) verbroken heeft - het kennelijk van belang acht om de CPN-leiding niet voor het hoofd te stoten, mogelijk om een eventueel toekomstige medestander niet te verliezen.

De CPN-leiding kan op haar beurt thans, deze kronkel-redenering verder volgend, zonder de Chinezen formeel te kwetsen, de leiders van de pro-Chinese oppositie royeren als "revisionisten" en aanhangers van Gortzak en Wagenaar.

Natuurlijk is de hele argumentatie van de CPN-leiding slechts waard wat een CPN-lid er voor geeft. Toch lijkt het dat de georganiseerde pro-Chinese oppositie in de CPN nu haar langstetijd wel heeft gehad.

Situatie in de CPN

1964 is voor de CPN een moeilijk jaar geweest. Voor de eenvoudige partijgenoot was het een jaar van verwarrende gebeurtenissen, die zijn geloof in het communisme danig schokten. Voor een aantal hunner leidde dit via de fase van apathie tot volslagen inactiviteit.

Enkele belangrijke oorzaken van deze kwalijke situatie liggen buiten verantwoordelijkheid van de partijleiding, bijvoorbeeld de toespitsing van het Sino-Sovjet-conflict en de val van Chroest-sjow. Maar voor een groot deel is het beleid van de partijleiding - ook in haar reactie op de beide genoemde zaken - oorzaak van de malaise waarin de CPN zich momenteel bevindt.

Met name:

- de herhaalde aantijgingen tegen het beleid van de CPSU;
- de artikelen in "De Waarheid" met kritiek op situaties in Rusland;
- de schorsing van de pro-Russische partijbestuurder Baruch;
- het nalaten van disciplinaire maatregelen tegen de pro-Chinese opposanten

hebben verwarring en onzekerheid onder de gewone leden gewekt.

Er zijn partijafdelingen, die in geen maanden meer in ledenvergadering bijeenkwamen. Verschillende plaatselijke bestuurders legden hun functies neer en de opengevallen plaatsen kunnen veelal door gebrek aan kader niet of nauwelijks vervuld worden. Enkele districtsbestuurders werden reeds in aantal teruggebracht, eveneens vanwege kaderebrek.

Om niettemin de moeilijkheden het hoofd te kunnen bieden en nog enigermate te komen tot vervulling van de gestelde taken van leden- en abonneewerving, werd in enige districten een reorganisatie doorgevoerd, teneinde het beschikbare kader bij deze colportage-arbeid te kunnen betrekken.

Het "Waarheid-werfjaar" 1963/1964 leidde tot een netto verlies van 1500 abonnees. De huidige campagne verloopt tot nu toe eveneens weinig succesvol. Steeds minder partijgenoten geven hun medewerking aan deze wervingsactiviteit. Het rooskleurige beeld van de toekomst der CPN, dat De Groot op het in maart gehouden congres zijn volgelingen tekende toen hij opriep tot uitbouw der CPN tot een middelgrote partij, vermag blijkbaar niet het élan te doen herleven.

De financiële acties voor de partij hebben het afgelopen jaar minder te lijden gehad van de inactiviteit. De donatie-actie 1963/1964 - taak f.175.000,- zou volgens opgave van de CPN zijn geslaagd. Daarenboven heeft de partij extra baten ontvangen door giften van leden uit de zgn.CADSU-uitkering en door uitgifte van obligaties. De verhoging van de schadeloosstelling van de leden der Tweede Kamer is voor de CPN eveneens een financiële meevaller.

Voor de toch nog steeds benarde financiële positie van de CPN en de partijdrukkerijen Dijkman en Heiermann, wordt voorts getracht soelaas te vinden door bezuinigingen op het personeelsbestand. Employees die vanwege de slechte bezoldiging, die de partij biedt, hun ontslag nemen, worden niet vervangen.

De enige partij-instelling die zowel in financieel opzicht alsook door haar activiteit gunstig afsteekt, is de boekhandel en uitgeverij Pegasus, waarvan de bedrijfsomzet nog steeds groeiende is.

De communistische vakbeweging in 1964

Van een aparte communistische vakbeweging kan de laatste jaren nauwelijks meer worden gesproken. De activiteiten op bedrijfsgebied gaan tegenwoordig rechtstreeks van partijfunctionarissen uit. Invloed van enige betekenis weet de CPN praktisch uitsluitend op bedrijfsarbeiders in Amsterdam uit te oefenen, in het bijzonder onder de groepen metaalbewerkers, bouwvak- en havenarbeiders. Onder de laatste groep bleef het dit jaar vrij rustig - in tegenstelling tot 1963 - doch een aantal metaalbewerkers en bouwvakarbeiders in de hoofdstad heeft de CPN ook in 1964 weer in beweging weten te brengen. Men denke aan de vele arbeidsconflicten bij Amsterdamse bouwbedrijven en daarmee gepaard gaande massale demonstraties van bouwvakarbeiders en aan de staking bij de NDSM in begin september, welke leidde tot het ontslag van 3 onderningsraadsleden, de nrs 1 t/m 3 van de communistische "vrije lijst".

Zoals bekend, opereert de communistische vakbeweging sedert begin 1960 onder de naam "Centrum van propaganda voor eenheid en klassenstrijd". Ook deze organisatie wordt rechtstreeks door CPN-voormannen bestuurd.

De restanten van de voormalige EVC'58-bonden ressorteren onder dit Centrum. Een enkele maal komt het nog wel voor dat pam-

fletten van een voormalige EVC'58-bond uitgaan (welke bond zich dan aandient als "verbonden" met het Centrum).

Werkelijk intact is echter alleen nog de voormalige EVC'58-bond van bouwvakarbeiders, de ABWB, die in Amsterdam naar schatting 1200 leden telt. (De bonafide bouwbedrijfsbonden hebben in Amsterdam tezamen ruim 5000 leden.) De overige lieden die thans nog aan het Centrum contribueren, zijn vnl. metaal- en havenarbeiders. In totaal betalen zeker niet meer dan 4000 personen contributie aan het Centrum.

In de communistische propaganda wordt bij voorkomende gelegenheden de aanhang van het Centrum voorgesteld als bestaande uit lieden "die tot nu toe niet tot het NVV zijn toegelaten". Voor een klein deel is dit inderdaad het geval. De vele duizenden leden die de laatste jaren zijn afgevallen, hebben echter het leger van de ongeorganiseerden versterkt, soms na een vergeefse poging bij een NVV-bond te worden ingeschreven. Het bestuur van het Centrum is nog in handen van hetzelfde viertal personen, dat bij de oprichting in januari 1960 daartoe door de CPN-leiding werd aangewezen nl.: W.Hartog - voorzitter; P.Bakker - secretaris/penningmeester; F.Meis en C.van Dillen - leden.

Het totaal aantal personen in loondienst van het Centrum (met inbegrip van de genoemde afzonderlijke bonden), dat in 1963 nog 27 bedroeg, liep terug tot 20. Vijf hunner zijn verbonden aan het Bureau voor Rechtsbijstand. Dit bureau (oorspronkelijk bedoeld voor dienstverlening aan de leden en mede als propaganda voor de EVC) kon zich tot voor kort bij lange na niet zelf bedruipen. Over 1962 bedroeg het tekort circa f.22.000,-. Dank zij het feit dat het bureau sedert 1963 een ruimere cliëntèle wist te verkrijgen, o.m. voor de behandeling van bezwaren tegen belastingaanslagen, schijnen de tekorten terug te lopen. De leider H.A.F.Blom heeft zelfs de illusie dat hij het bureau zal kunnen laten functioneren zonder verliezen te lijden. Mocht dit niet zo blijken te zijn, dan zal de Centrumstaf wel tot aanzienlijke inkringing moeten overgaan.

Het Centrum belegde in 1964 slechts een viertal landelijke vergaderingen, die weinig om het lijf hadden en zeer matig werden bezocht. Van meer belang waren de bijeenkomsten van CPN-ers, werkzaam in een bepaalde bedrijfstak en van sommige CPN-bedrijfs-

groepen, bestaande uit partijgenoten werkzaam bij Amsterdamse scheepswerven of gevormd door communistische bouwvakarbeiders.

Met zijn tactiek van de directe actie boekt de CPN soms succes in bepaalde situaties, waarin spanningen een uitlaat zoeken. De CPN ziet geen heil in het georganiseerde overleg tussen werknemers en werkgevers. Anders dan de bonafide vakverbonden baseren de communisten zich op het beginsel van de klassenstrijd. Zij ontkennen het bestaan van een belangengemeenschap binnen het bedrijf. Volgens hen geldt slechts het belangenconflict. In dat licht zien zij ook de ondernemingsraden, die zij willen hantieren als instrumenten in de klassenstrijd. De uitbreiding van de bevoegdheden van deze raden is een onderwerp, dat de laatste tijd zowel in werkgevers- als werknemerskringen besproken wordt. De erkende vakbeweging denkt vooral aan controle- en enquête-mogelijkheden, opdat de werknemers niet de dupe worden van eventueel wanbeheer van werkgevers.

Aan communistische kant ziet men echter meer perspectief in het verlenen van medezeggenschap aan de ondernemingsraden bij het treffen van loonregelingen, die boven de CAO's uitgaan. (De CAO-lonen zouden dan minimum-lonen moeten zijn.) In deze geest sprak Paul de Groot reeds tijdens de partijbestuurszitting van 25 en 26 januari 1964. De discussie-grondslag van het CPN-congres van einde maart 1964 bevatte soortgelijke zinsneden. Gelijkgestemd was ook een artikel van A. van Turnhout in het kaderblad "Politiek & Cultuur" van juni 1964. Alle verwezen naar het "lichtende" voorbeeld van de ADM, bij welk bedrijf de directie - onder druk van communistische elementen - in september 1963 de lonen in strijd met de geldende CAO verhoogde, na ruggespraak met de plaatselijke leiders van de erkende metaalbewerksbonden.

Naar aanleiding van de recente loononderhandelingen in de Stichting van de Arbeid en in de vakraad voor de metaalindustrie en in verband met de wens van de directie der Hoogovens om een afzonderlijke CAO voor het eigen bedrijf te kunnen afsluiten, poneert de CPN-leiding in "De Waarheid" van 24 december opnieuw de boven weergegeven stellingname en brengt ze in herinnering dat in het door de CPN opgestelde - en kortelings als pamflet verspreide - "program van de arbeid" is gepleit voor loonregelingen per bedrijf, door de directie met de ondernemingsraad af te sluiten.

Het Wereldvakverbond

De verhoudingen in de internationale communistische vakbeweging vormen een getrouwe afspiegeling van die op het politieke en staatkundige vlak. De controversale Sovjet Rusland - China kwam in 1964 in alle WVV-bijeenkomsten voor het voetlicht. De algemeen-secretaris van het WVV, Louis Saillant, heeft zich altijd geconformeerd aan de buitenlandse politiek van de Sovjet Unie en in resoluties en verklaringen het kernstopverdrag van Moskou en de Politiek van de vreedzame coëxistentie doen toejuichen. Hij kwam daarbij in conflict met de Chinese WVV-bestuursleden. Dit bleek o.m. tijdens de zitting van het Uitvoerend Comité van het WVV te Sofia in maart 1964 en ter WVV-conferentie voor werkende vrouwen (Boekarest, mei 1964), voorts ook tijdens een aantal conferenties belegd door bij het WVV aangesloten Vakverenigingsinternationales. De Chinezen vonden gewoonlijk alleen de vertegenwoordigers van Albanië, Noord Korea en Noord Vietnam aan hun zijde.

Van 19 tot 23 oktober 1964 heeft de Algemene Raad van het WVV zijn 13e zitting te Boedapest gehouden. Bij de Algemene Raad berust het hoogste gezag in de tijd tussen de congressen. De Raad kwam de vorige keer in juni 1960 te Peking bijeen. (bij die gelegenheid kwam het voor de eerste maal tot een botsing tussen de WVV-leiding en de Chinezen over de politiek van de vreedzame coëxistentie).

Tijdens de recente zitting te Boedapest kwam deze tegenstelling opnieuw naar voren. (In dit verband zij gereleveerd, dat 4 dagen voordien Chroestsjows val bekend was geworden.) Als gebruikelijk wijdde Saillant in zijn rede lovende woorden aan de vreedzame coëxistentie en het kernstopverdrag van Moskou.

Zijn beleid werd goedgekeurd met 63 tegen 11 stemmen (komende van 5 vakcentrales), bij 7 onthoudingen. De tegenstemmers waren de vakbondsleden uit China, Albanië, Noord-Korea en Noord-Vietnam en van de Indonesische SOBSI. Om uiteenlopende redenen onthielden zich van stemming de gedelegeerden van de Cubaanse vakbeweging, een gedelegeerde uit Venezuela en de vertegenwoordigers van de Italiaanse CGIL en de Roemeense vakcentrale. De Roemenen waren van oordeel dat een stelsel, waarbij met meerderheid van stemmen wordt gewerkt, de problemen niet kan oplossen.

Vóór het geschil met China werd op de internationale bijeenkomsten altijd een roerende eensgezindheid getoond, werden uitspraken van Saillant toegejuicht en resoluties bij acclamatie aangenomen. De Roemenen gaan er kennelijk niet mee accoord dat thans met een meerderheid van stemmen aan dissidente leden beslissingen zouden worden opgelegd.

De Italianen hadden andere bezwaren. Zij vonden dat het WVV zich onvoldoende bij de nieuwe ontwikkelingen in West-Europa aanpast. Volgens A. Novella (voorzitter van het WVV van 1959 tot 1961) draagt het WVV te zeer het stempel van het Oostblok. Het mag niet de internationale van een aantal communistische partijen worden. Hij sprak zich uit voor regionale organisatie van het WVV. Een andere Italiaanse communist, Lama, vond dat Saillant de "objectieve realiteit" van de EEG geheel buiten beschouwing liet. (In dit verband zij gereleveerd dat de CGIL in het 1e kwartaal van 1964 te Brussel een "documentatiebureau inzake de economische en sociale problemen van de EEG" heeft geopend.

Saillant heeft toegezegd het voorstel van de CGIL tot regionale organisatie van het WVV te zullen bestuderen. Onder zijn leiding werd een commissie tot herziening van de statuten van het WVV ingesteld. Hierin hebben vertegenwoordigers van een 20-tal vakcentrales zitting, o.m. van de USSR, China, Indonesië, Frankrijk en Italië. Het ontwerp zal worden voorgelegd aan het 6e WVV-congres, dat in oktober 1965 in Warschau bijeenkomt.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Terugblik op 1964

Nederland

Voor de communistische vredesstrijders in Nederland is 1964 ongetwijfeld een goed jaar geweest. Zij zijn er voor het eerst in lange tijd in geslaagd hun actie te verbinden met die van andere linkse groeperingen, al hebben zij daarvoor wel hier en daar een concessie moeten doen. De samenwerking met andersdenkenden is in de communistische gedachtenwereld een vraagstuk van politieke tactiek. In het bijzonder is dat het geval voor de communistische organisaties in de moderne, westerse landen, waar het hen ontbreekt aan de machtspositie om, desnoods tegen alle andere stromingen in, hun zin door te drijven.

De Nederlandse communisten hadden reeds leergeld betaald met de Nederlandse Vredesraad (NVR), waarin vóór 1962 verscheidene andersdenkenden waren toegelaten, teneinde naar buiten de indruk te wekken, dat de NVR geen partij-instrument, doch een oprechte vredesorganisatie was. Het samengaan in één raad bleek echter te moeilijk. Veelvuldige conflicten leidden in januari 1962 tot de oprichting van een nieuwe vredesraad, die - overeenkomstig de wensen van de CPN-leiding - geheel uit communisten was samengesteld. Natuurlijk ging deze structuurwijziging met gevoelige verliezen gepaard: de communisten ondervonden tot hun schade dat een grote mond niet automatisch een grote invloed ten gevolge heeft. Zij hadden twee volle jaren en een gunstig politiek klimaat nodig om hun vredesbeweging weer op peil te brengen.

Het gunstige klimaat kwam tot ontwikkeling na het kort na de Cuba-crisis van oktober 1962 tot stand gekomen kernstopverdrag van Moskou, dat als een begin van overeenstemming tussen de staten de mensheid perspectieven bood voor een verdere beteugeling van het atoomgevaar.

Kort na het begin van 1964 vond een voorzichtig contact plaats tussen de NVR en vertegenwoordigers van pacifistische groeperingen, waarbij de mogelijkheden van samenwerking onder het oog werden gezien. Dit onderzoek resulteerde op 6 februari in een gezamenlijk communiqué

van de NVR en het pacifistische Comité 1961 voor de Vrede, waarin werd medegedeeld, dat op 4 april te Amsterdam een demonstratie zou worden gehouden tegen het vervaardigen, in voorraad houden, beproeven, verspreiden en gebruiken van kernwapens, waar ook ter wereld en voor welk doel ook.

Deze formulering was voor de vredesactiviteiten een grote stap voornit, al ging het over en weer met moeite. De Nederlandse Vredesraad had zich er altijd zoveel mogelijk van onthouden uitspraken te doen over de Sowjet-Russische atoombom, die de communisten in principe nog als een "vredesbom" zien. Wellicht heeft het feit, dat de Sowjet-Unie bereid was geweest het kernstopacckoord te ondertekenen ertoe bijgedragen, dat de NVR de universele doelstelling van de 4 april-demonstratie heeft kunnen aanvaarden.

Anderzijds werd de NVR door sommige oudgedienden in het pacifistische Comité 1961 hevig gewantrouwd. Daarom ook had de NVR een bemiddelaar te hulp geroepen om de verbinding met het Comité 1961 tot stand te brengen, t.w. het Nederlands Genootschap der Quakers. Het is vooral aan de vasthoudendheid der bemiddelaars toe te schrijven, dat de moeizame touwtrekkerij tussen de vertegenwoordigers der "samenwerkende" organisaties niet domweg op een verbreking van het contact uitliep. Vooral de deelname van het voormalige CPN-lid Henk Gortzak, die door het Comité 1961 sterk naar voren geschoven werd, zette kwaad bloed bij de communisten. Al hun pogingen om hem weg te krijgen liepen echter stuk op de onwil van de pacifisten om hem te laten gaan.

De demonstratie van 4 april werd een succes: meer dan 5000 mensen liepen in een lange stoet met spandoeken, borden en emblemen, begeleid door trompetters en tamboers door de stad. Wel werden de leden van het Comité 1961 onaangenaam getroffen door de onheuse wijze waarop de communisten zich jegens Gortzak gedroegen.

De NVR maakte van de gelegenheid gebruik om ook het Volkelcomité van het overleg te laten mee-profileren. Dit communistische comité van jongeren, dat elk jaar een Pinksterprotestfietstocht organiseert tegen de opslag van A-wapens in Nederland, trachtte in het verleden tevergeefs tot samenwerking te komen met de pacifisten, die met Pasen een soortgelijke demonstratie op touw zetten. Deze maal lukte het wél. De communist Jan de Boo kreeg als vertegenwoordiger van het Volkelcomité de toezegging, dat het Comité 1961 de Pinksterfietstocht zou ondersteunen.

Inderdaad werd de Pinksterprotestfietstocht van Volkel naar Amsterdam in samenwerking met pacifistische groepen voorbereid. De Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd en het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond zaten met de Pacifistisch Socialistische Jongeren Werkgroepen, de Werkgroep Anti-Militaristische Studenten, de Jongeren Werkgroep van Kerk en Vrede en de Socialistische Jeugd van Nederland om de tafel.

Hoewel het aantal deelnemers niet zo groot was als vorig jaar, kon men ook hier - gezien de totstandgekomen samenwerking - van een succes spreken.

Daartussendoor speelde nog een andere demonstratieve campagne voor de vrede. Deze was georganiseerd door de pacifistische "Women's International Strike for Peace" (WISP) ten tijde van de NAVO-conferentie te 's-Gravenhage in mei van dat jaar. Groepen vrouwen uit vrijwel alle NAVO-landen namen daaraan deel. Omdat de initiatiefneemsters aanvankelijk ordeverstoringen en lijdelijk verzet tegen het gezag in de zin hadden, werd aan de buitenlandse deelnemers bij de Nederlandse grens een formulier ter tekening voorgelegd, waarbij zij verklaarden de aanwijzingen van de politie te zullen opvolgen. De Nederlandse communisten hebben wel grote belangstelling voor deze actie gehad, doch daarin geen rol van betekenis gespeeld.

Verder samengaan

Ondanks een gevoel van onbehagen heeft het Comité 1961 de NVR eind juni 1964 uitgenodigd tot een oriënterend gesprek over verdere mogelijkheden tot samenwerking. De NVR gaf er echter de voorkeur aan eerst eens om te zien naar andere bondgenoten, in de hoop daardoor zijn onderhandelingspositie tegenover het Comité 1961 te versterken. De Raad zocht aansluiting bij het Pugwashcomité en zond een delegatie naar het september-congres van de Pax Christi-beweging in 's-Hertogenbosch.

Daardoor vond het gesprek met het Comité 1961 pas half oktober plaats, echter zonder dat van enige merkbare verandering in de verhouding tussen de gesprekspartners sprake was. De Chinese kernproef-explosie leverde geen conflictstof, daar beide organisaties zich daartegen uitspraken, zij het, dat het Comité 1961 de proef "veroordeelde", de NVR deze slechts "betreurde".

Na enig overleg kwam men tot het plan gezamenlijk op 9 januari

1965 een demonstratie te organiseren tegen de eventuele oprichting van een multi-laterale kernmacht van de NAVO, de MLF. Als plaats van handeling koos men Amsterdam. Nadien zijn er tussen de partners vele bittere woorden gevallen, omdat de communisten - beter getraind en doorkneed in het propagandawerk - telkens de leiding van de actie aan zich dreigden te trekken. Door de instelling van plaatselijke en/of regionale comité's hoopte men brede lagen van de bevolking tot deelname aan de demonstratie te kunnen opwekken. Uit verschillende hoeken ontving men reeds instemmende reacties.

Culturele uitwisseling

Met enige plechtigheid werd medio januari 1964 in het "Huis der Vriendschap" te Moskou een overeenkomst getekend tot culturele samenwerking tussen enerzijds de "Unie van Sowjetverenigingen voor vriendschap en culturele betrekkingen met het buitenland" en de Vereniging "USSR-Nederland" en anderzijds de Vereniging "Nederland-USSR". Van Sowjet-Russische zijde werd de ondertekening bijgewoond door een aantal prominente figuren uit de Vereniging "USSR-Nederland" en vertegenwoordigers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Intourist om er een schijn van belangrijkheid aan te geven. De Russen streven al jaren naar een culturele overeenkomst met Nederland op staatsniveau; zij proberen dat nu eens middels een rechtstreekse benadering van Nederlandse artiesten, hun impresario's etc., dan weer door het benadrukken van de reeds bestaande contacten met de Vereniging "Nederland-USSR". Het feit, dat de Nederlandse vertegenwoordiging in Moskou, uitgenodigd bij de ondertekening van het accoord aanwezig te zijn, bericht van verhindering had gezonden, deed ook deze poging tot teleurstelling van de Russen vastlopen.

Hernieuwde hoop kregen zij naar aanleiding van het bezoek van de Nederlandse Minister van Buitenlandse Zaken aan Sowjet-Rusland in de zomer van dit jaar. Bij die gelegenheid kwam terloops de mogelijkheid ter sprake van cultureel contact tussen een Russische en een Nederlandse stad.

Sergeï Romanovski, voorzitter van de Sowjet-Russische Staatscommissie voor culturele betrekkingen met het buitenland, verklaarde enige tijd geleden, dat van Russische zijde een ontwerp voor een overeenkomst was aangeboden aan de Nederlandse Ambassade te Moskou en dat men "binnenkort hierop een antwoord verwacht".

Culturele mantel van de Vredesraad

Ook de Nederlandse Vredesraad gaat zich met culturele uitwisseling bezighouden. In 1959 begon de raad, naast zijn gewone propaganda-werk voor de vreedzame coëxistentie, reizen te organiseren naar communistische satellietlanden en richtte daarvoor een afdeling op, die bekend werd als de "Reisdienst van het blad Vrede", ofwel de "Reisdienst Vrede". Eind 1963 veranderde die naam in "Vereniging voor Culturele Uitwisseling Reisdienst", in september 1964 werd het "Vereniging voor Culturele Uitwisseling" zonder meer, waarmede de gedaanteverwisseling was voltooid. De VCU zal o.m. tentoonstellingen en filmvoorstellingen organiseren, alsmede muziekkuitvoeringen en zangrecitals door artisten uit de IJ.G.-landen.

Internationaal

Nog telkens laait het Sino-Sowjetconflict op in de bijeenkomsten van de internationale mantelorganisaties.

Zo waren de Chinezen in het geheel niet aanwezig op de Internationale Jeugdconferentie voor Vrede en Ontwapening, welke door een daartoe opgericht voorbereidingscomité voor de Wereld Federatie van Democratische Jeugd in februari 1964 in Florence werd georganiseerd. De Chinezen waren het met de strekking van de conferentie niet eens. Huns inziens werd daarin het probleem van de bevrijding der onderdrukte volkeren niet genoeg in het licht gezet.

De Chinezen waren wel op het Wereldjeugdforum, dat in feite uit de Florence-conferentie voortvloeide en in september in Moskou werd gehouden. Hier kwam het tot heftige woordenwisselingen tussen Russen en Chinezen. Een oproep tot actie voor de volledige stopzetting van de kernproeven, het instellen van atoomvrije zônes en algehele ontwapening, die door de meerderheid op het forum werd aangenomen, kreeg niet de goedkeuring van de Chinese, de Noord-Koreaanse en de Noord-Vietnamese delegaties. Deze verklaarden zelfs zich niet aan de uitspraken van het forum gebonden te achten.

Voordien was een Chinese vertegenwoordiging geweest op de vergadering van het Uitvoerend Comité van de Wereld Federatie van Democratische Jeugd van 10 - 15 juli 1964 te Budapest. De Italiaanse voorzitter, Rodolfo Mechini, die ter vergadering het kernstopverdrag van Moskou prees als een "succes voor de anti-imperialistische krachten", werd daarover heftig aangevallen door de Chinese vertegenwoordiger, die de WFDJ juist

van samenwerking met de imperialisten beschuldigde.

De Wereldvredeesraad wijdde een verklaring aan de recente Chinese kernproef bij monde van voorzitter Professor J.D. Bernal. Deze zeide verontrust te zijn, omdat de radio-activiteit in de atmosfeer door de proef is toegenomen en omdat andere staten het Chinese voorbeeld zouden kunnen gebruiken als voorwendsel om de spreiding van atoomwapens te bewerkstelligen. Anderzijds verklaarde Bernal in te zien, dat China alert moet zijn, omdat het te land en ter zee door de Amerikaanse kernmacht wordt bedreigd.

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGS

De Socialistische Werkers Partij (SWP)

De verhouding tot de CPN in 1964

De publicatie van de discussiegrondslag voor het 21e CPN-congres aan het begin van dit jaar wekte in leidende SWP-kringen - mag men "De Brug" geloven - de voorzichtige verwachting dat zich in de CPN-politiek een kentering ten goede begon te voltrekken. Men wilde overigens afwachten of hetgeen de CPN met name inzake de eenheidspolitiek beleed, ook in de praktijk waar zou worden gemaakt.

Graadmeter daarvoor achtte men vooral de anti-atoombom-demonstratie te Amsterdam op 4 april. Blijkens de "Derde Socialistische Brief" van de SWP, opgenomen in "De Brug" van 21 maart, achtte men de houding van de CPN-leiding in dit opzicht tot dan toe moedgevend.

Anderzijds kritiseerde deze brief de in de discussiegrondslag van de CPN neergelegde eenheidsopvattingen in zoverre deze de mogelijkheid tot herstel van de eenheid in de arbeidersbeweging overschatte. Volgens de SWP-visie zou op dit terrein binnen afzienbare tijd niets bereikt worden.

Het verloop van het CPN-congres maakte aan alle aanvankelijke SWP-illusies een eind: van vrije meningsuiting bleek daar geen sprake te zijn; het stalinisme deed zich nog steeds gelden.

E.e.a. gaf dan ook voedsel aan de bij de SWP-leiding reeds gegroeide overtuiging dat oppositie binnen de CPN voorshands tot mislukking zou zijn gedoemd.

Ook het verloop van de 4 april-demonstratie leverde in bepaalde opzichten een teleurstelling voor het SWP-bestuur op. Men werd namelijk minder prettig door de CPN-ers bejegend. Zij moesten volgens "De Brug" blijkbaar nog steeds leren "werkelijk" met anderen samen te werken.

De ontwikkeling binnen de CPN stelt de SWP intussen opnieuw voor de vraag naar haar eigen toekomst en naar die van "De Brug". De indruk is, dat het blad voorlopig als officieel SWP-orgaan zal blijven fungeren, daarnaast ruimte biedend voor hartekreten van alle mogelijke

CPN-opposanten, eventueel zelfs van trozskisten en aanhangers van de PSP.

Een op de SWP georiënteerde discussiant achtte dit, blijkens een beschouwing in "De Brug" van 12 december j.l., zelfs "een van de belangrijkste taken" van het blad uit het oogpunt van "coördinatie van linkse krachten". Overigens behoeft er volgens deze scribent geen twijfel over te bestaan, dat "zij, die in de SWP verenigd zijn en 'De Brug' uitgeven en verspreiden, communist zijn" en dat zij "voor vereniging waar en met wie dan ook als hoofdvoorwaarde stellen, dat dit plaats vindt op een politiek program, dat het socialisme ten grondslag heeft".

In grote lijnen mag dit ook wel het standpunt van de huidige SWP-leiding worden genoemd.

Pacifistisch Socialistische Partij (PSP)

De PSP, die dit jaar de Koninklijke goedkeuring op haar statuten heeft verkregen, is nog steeds niet gereed gekomen met de formulering van haar beginselprogram. Een hiervoor in het leven geroepen commissie hoopt medio 1965 de redactie voltooid te hebben.

Naar buiten trok de partij o.m. de aandacht door haar in mei 1964 te 's-Gravenhage gehouden demonstratieve bijeenkomst als protest tegen de NAVO-conferentie.

Zij nam voorts deel aan de door het Comité Zuid-Afrika georganiseerde protestdemonstraties tegen de Zuidafrikaanse apartheidspolitiek. De Amsterdamse leden grepen de NATO-taptoe aldaar aan als gelegenheid voor een stille betoging.

De Chinese atoomproef was aanleiding een protest te doen uitgaan naar de alhier geaccrediteerde zaakgelastigde. Tezelfdertijd werd door een PSP-2e kamerlid aan de regering de vraag gesteld of deze atoomproef geen aanleiding zou kunnen zijn om Nederland in de komende V.N.-vergadering vóór toelating van China te doen stemmen. De wenselijkheid daarvan was reeds in een resolutie van het jaarlijks PSP-congres tot uiting gekomen. Deze resolutie riep tevens alle socialistenvan ter wereld op, een eind te maken aan uitbuiting en onderdrukking, en zich te verenigen in de strijd voor vrede en internationale ontwapening.

Op uitnodiging van de Cubaanse regering woonde de toenmalige voorzitter de 1 mei-viering in Havana bij.

STAKINGSOVERZICHT DECEMBER 1964

Bedrijf : N.V. Intervam te 's-Gravenhage,
object HOEF III, omvattende + 500 woningen en
een winkelcentrum te Alkmaar.

Aanleiding : Ondeugdelijke regenkleding zou zijn verstrekt
door N.V. Intervam.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : Binnen bepalingen cao is voor beide partijen
aanvaardbare oplossing gevonden.

Aantal werknemers : onbekend.

Aantal stakers : + 40.

Duur van staking : $\frac{1}{2}$ dag (10-12-1964).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
begin 1965	EC-vergadering WFDJ	?	WFDJ
1 maart 1965	Vorbereidende conf. 26 CP-en.	Moskou	CPSU en andere CP-en.
april 1965	2e Int.conf.onderwijs geschiedenis verzet.	Tsj.Slow.	FIR
* 29 mei 1965	Nationaal treffen t.g.v. 20-jarig bestaan ANJV	Amsterdam	ANJV(Alg.Ned. Jeugd Verbond)
* 10-17 juli 1965	Congres WVR	Helsinki	WVR
aug. 1965	9e Wereldjeugdfestival	Algiers	WFDJ/IUS
sept. 1965	8e Alg.Verg.WFWO	Boedapest	WFWO
sept. 1965	Intern.Symposium WFWO	Boedapest	WFWO
okt. 1965	6e WVV Congres	Warschau	WVV
eind 1965	5e Congres FIR	?	FIR

* nieuw c.q. aangevuld.